

ПРОЕКТ: „Надграждане на капацитет и създаване на активна платформа в подкрепа на политиката по интеграция на имигранти”

Договор за безвъзмездна финансова помощ № BG EIF 2013/01-05.01

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Европейския съюз чрез Европейския фонд за интеграция на граждани на трети държави

РОЛЯТА НА РЪКОВОДНИТЕ ПУБЛИЧНИ ОРГАНИ И НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ НА ГРАЖДАНСКОТО ОБЩЕСТВО В ДИАЛОГА МЕЖДУ ИНСТИТУЦИИТЕ И ИМИГРАНТИТЕ

I. ПРЕДГОВОР

Справочникът „Ролята на ръководните публични органи и на организациите на гражданското общество в диалога между институциите и имигрантите“ е разработен в рамките на проект „Надграждане на капацитет и създаване на активна платформа в подкрепа на политиката по интеграция на имигранти“, изпълняван от Регионално сдружение на общините „Марица“ съгласно договор за безвъзмездна финансова помощ BG EIF 2013/01-05.01, финансиран от Европейски фонд за интеграция на граждани на трети държави, Годишна програма 2013. Общата цел на проекта е надграждане на капацитет на регионално ниво, ангажирайки всички заинтересовани страни, имащи отношение към ефективното управление на процесите на интеграция на ГТД и подобряване на координацията на действия за интеграция на ГТД на национално ниво, чрез организиране на обучителни инициативи и създаване на активна платформа за междурегионален обмен на добри практики. Заложената цел на проекта пряко кореспондира с целите заложени в Годишна програма 2013 и BG EIF 2013/01-05 - Компонент 5: Подкрепа за изграждане на капацитет на всички нива на интеграционната политика и практика - с участието на общини, социални партньори, НПО, академични общности и др., както и за разширяване и подобряване на механизмите за координация на национално, регионално и местно ниво с цел подобряване на изпълнението, координацията и изграждането на межкултурна компетентност за осъществяването на мерките по интеграция. В рамките на проекта ще бъдат изпълнени от една страна дейности, насочени към надграждане на капацитет на регионално ниво на всички заинтересовани страни, имащи отношение към интеграционната политика и практика чрез провеждане на обучения на служители от общинските администрации от област Хасково, социални партньори, НПО и други звена, работещи в областта на интеграцията на ГТД. От друга страна по проекта е предвидено да се изгради мрежа от организации, работещи в областта на интеграцията на имигранти в България, в която ще бъдат включени и представители на регионалните и местни власти на територията на област Хасково, звена представители на изпълнителната власт, активни организации от региона, имащи отношение към миграционната политика у нас и обмена на положителни практики.

ПРОЕКТ: „Надграждане на капацитет и създаване на активна платформа в подкрепа на политиката по интеграция на имигранти”

Договор за безвъзмездна финансова помощ № BG EIF 2013/01-05.01

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Европейския съюз чрез Европейския фонд за интеграция на граждани на трети държави

Справочникът „Ролята на ръководните публични органи и на организациите на гражданското общество в диалога между институциите и имигрантите“ е насочен към експерти и представители на институции от различни среди - местна власт, териториални структури, НПО, гражданско общество, медии, експерти в различни области, имигранти ГТД, като целта е да спомогне за повишаване на информираността на основните действащи лица по отношение на интеграцията на ГТД, тяхното социално включване и надграждане на капацитета им за подобряване на диалога между институциите и имигрантите. В рамките на проект „Надграждане на капацитет и създаване на активна платформа в подкрепа на политиката по интеграция на имигранти“ настоящият справочник е част от провеждането на семинар на тема „Ролята на ръководните публични органи и на организациите на гражданското общество в диалога между институциите и имигрантите“. Целта на обучението е да допринесе за изграждането на капацитет на местни власти, регионални власти, представени от регионалните структури на МТСП, МВР, МВНР, ДАБЧ, ДАБ, МРР, МИЕ, МОН, социалните партньори, които са представени в Националния съвет по трудова миграция, Националното сдружение на общините в Република България, Администрацията на Министерски съвет, социални партньори, НПО, и др. звена и структури, имащи отношение към ефективното управление на процесите на интеграция на ГТД, които да предоставят инициативи и подкрепа за действия за поощряване на интеграцията. Провеждането на семинара и разпространението на справочника сред целевите групи ще допринесе за изграждане на капацитет в региона по отношение на интеграционната политика и практика на имигранти граждани на трети страни.

Надграждането на капацитета на обществените звена на местно ниво, имащи отношение към интеграционната политика на имигранти ще ги подготви в максимална степен за предизвикателствата, които носят след себе си новите имигрантски общности в България и на територията на Област Хасково и ще надгради капацитета за прилагане на адекватни интеграционни политики към тези общности. Това от своя страна ще допринесе за интеграцията на лица имигранти на територията на област Хасково и ще подготви по най-подходящия начин представителите на местните власти да заработят ефективно и спазвайки принципите на общеевропейската и национална миграционна политика по отношение на имигрантите. Провеждането на семинара „Ролята на ръководните публични органи или на организациите на гражданското общество в диалога между институциите и имигрантите“ и разпространението на настоящия справочник ще спомогнат за преодоляване на дискриминацията, недоверието и ще запознаят българското общество, че основен признак на европейското гражданство е пълноценното интегриране на гражданите на трети страни. А то се постига само с помощта на целенасочената дейност на институциите, обвързани с приема на имигрантите, местната власт, организациите на работниците и служителите и на работодателите, неправителствените организации и др.

ПРОЕКТ: „Надграждане на капацитет и създаване на активна платформа в подкрепа на политиката по интеграция на имигранти”

Договор за безвъзмездна финансова помощ № BG EIF 2013/01-05.01

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Европейския съюз чрез Европейския фонд за интеграция на граждани на трети държави

II. ВЪВЕДЕНИЕ

В условията на очакване на увеличаващи се потоци от имигранти естествено възниква въпросът: Има ли чувствителност в българското общество към проблема „имигранти”? Ако, да, какви са преобладаващите настроения и нагласи на българите към чужденците, към тези, които решават трайно да се заселят в страната с цел работа, учене, сключване на брак или вследствие на насилствена емиграция? Дружелюбни и толерантни ли са българите към новите заселници или обратното, дискриминационни, ксенофобски и расистки настроения взимат връх в общественото мнение?

Мигрантофобията става доминираща сред част от населението в развитите западни страни. Прииждащите от изостаналите и бедни райони на света имигранти се смятат за реални опасности по отношение на реда, сигурността и правовия характер на западните демокрации. Най-новият вид заплаха е тероризмът, подкопаваш устоите на западните общества. Наред с това имигрантите се смятат за бреме на осигурителните системи, а в известна степен и за пазарите на труда особено в период на икономическа криза. Социалната изолация на немалка част от имигрантските групи в западните общества е сериозен социален проблем, който изисква ангажираност на политическо ниво за разрешаване на социалните конфликти и напрежения между местните населения и чужденците. Тази ангажираност намира израз в програми и планове за интеграция на „новите малцинства” в приемащите ги страни.

Политиките по интеграцията на имигрантите са в правомощията на държавите членки на ЕС. Според Лисабонския договор, ЕС може само да приема мерки за “поощряване и подкрепа на действията на държавите членки за насърчаване на интеграцията на граждани на трети страни, пребиваващи законно на тяхна територия”. През ноември 2004 година - Съветът по Правосъдие и вътрешен ред приема общите основни принципи (ООП), които са основата на последователната европейска рамка за интеграция на гражданите на трети страни:

1. Интеграцията е динамичен, двупосочен процес на взаимно приспособяване от страна на всички имигранти и жители на страните членки.
2. Интеграцията предполага уважение към основните ценности на Европейския съюз.
3. Заетостта играе ключова роля в процеса на интеграция.
4. Основното познаване на езика, историята и институциите на приемащото общество е решаващо за интеграцията.
5. Мерките за образование са решаващи в подготвянето на имигрантите за успех и икономическа активност.
6. Гарантираният достъп на имигрантите до институциите, както и до обществените стоки и услуги, наравно с местните граждани и без дискриминация, е необходима основа.

ПРОЕКТ: „Надграждане на капацитет и създаване на активна платформа в подкрепа на политиката по интеграция на имигранти”

Договор за безвъзмездна финансова помощ № BG EIF 2013/01-05.01

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Европейския съюз чрез Европейския фонд за интеграция на граждани на трети държави

7. Редовното общуване и взаимодействие между имигрантите и гражданите на страните членове е основополагащ механизъм.

8. Правото на културно и религиозно многообразие, съгласно Хартата на основните права, трябва да бъде гарантирано.

9. Участието на имигрантите в демократичните процеси и във формулирането на интеграционните политики, особено на местно ниво, подкрепя тяхната интеграция.

10. Интеграционните политики и мерки трябва да бъдат част от всички релевантни политики и нива на управление.

11. Разработване на ясни цели, индикатори и механизми за оценка и коригиране на политиката, оценка на напредъка и обмен на информация.

Европейската комисия (ЕК) представя Общ дневен ред по интеграция, който представлява рамка за изпълнението на ООП и планира създаването на серия от инструменти, подкрепящи интеграцията на мигранти на европейско ниво.

Европейският дневен ред по интеграция (2011) се фокусира върху действия за увеличаване на икономическото, социалното, културно и политическо участие на мигрантите и поставя акцент върху действията на местно ниво. Също така ЕК предлага създаването на гъвкав инструментариум от мерки, който ще позволи на националните органи да прилагат само мерки, ефективни от гледна точка на техния специфичен контекст, както и за техните специфични цели за интеграция.

Европейски инструменти за промотиране на интеграцията:

- Министерски конференции;
- Национални контактни точки за интеграция;
- Наръчници по интеграция;
- Интернет сайт за интеграция;
- Европейски фонд за интеграция на граждани на трети страни;
- Европейски интеграционен форум;
- Европейски интеграционни модули.

Работата с имигрантските общности в България тепърва предстои да се развива, особено на регионално и местно равнище. Ето и някои от констатираните проблеми в работата с имигрантите на местно ниво на заинтересованите институции в тази област, включващи специалисти от бюро по труда, регионална инспекция по труда, социални служби, полицейски управления, неправителствени организации, училища, детски градини, религиозни общности и др. Тези резултати са обобщени от проведени фокус групи с представителите на местните институции в рамките на проект „Състояние и тенденции на миграцията и политика за интеграция на имигранти в ЕС”, осъществен с подкрепата на ЕИФ България и МТСП. Най-важните проблеми в работата с имигрантите на местно ниво се отнасят до:

ПРОЕКТ: „Надграждане на капацитет и създаване на активна платформа в подкрепа на политиката по интеграция на имигранти”

Договор за безвъзмездна финансова помощ № BG EIF 2013/01-05.01

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Европейския съюз чрез Европейския фонд за интеграция на граждани на трети държави

- липсва специализирана администрация за работа с имигранти в регионите, където има концентрация;
- няма разработени местни стратегии за интегриране на имигранти
- липсва единна информационна база за имигрантите
- липсва сътрудничество между отделните институции, които работят с целевата група: полиция, образователни институции, социални служби, бюра по труда, НПО, местни работодатели
  - недостиг на специалисти за извършване на социална работа с деца в риск, жертви на насилие и дискриминация в целевата група
  - необходимост от създаване на местни програми за интегриране на имигрантите, включващи реални мерки за намиране на работа, жилища, квалификация, здравни грижи, за осигуряване на адекватни административни услуги и др.

ПРОЕКТ: „Надграждане на капацитет и създаване на активна платформа в подкрепа на политиката по интеграция на имигранти”

Договор за безвъзмездна финансова помощ № BG EIF 2013/01-05.01

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Европейския съюз чрез Европейския фонд за интеграция на граждани на трети държави

III. РОЛЯ НА БЪЛГАРСКИТЕ ДЪРЖАВНИ ИНСТИТУЦИИ, ОБЩИНИ И НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ В ИНТЕГРАЦИОННИЯ ПРОЦЕС

С приемането на Националната стратегия по миграция и интеграция и План за действие през 2008 г. бяха набелязани стратегическите задачи в областта на миграцията и интеграцията в Република България, както и институциите на национално и местно ниво, отговорни за тяхното изпълнение: МТСП, МВР, МВНР, ДАБЧ, ДАБ, МРРБ, МИЕ, МОН, социалните партньори, които са представени в Националния съвет по трудова миграция, Националното сдружение на общините в Република България, Администрацията на Министерския съвет.

Министерството на труда и социалната политика (МТСП)

МТСП е водещата държавна институция в областта на интеграцията на имигрантите в Република България. МТСП и структурите към него – Агенцията за социално подпомагане, Агенцията по заетостта, Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда” и други, координира и ръководи държавната политика в областта на доходите и жизненото равнище, социалното осигуряване, защитата при безработица и насърчаване на заетостта, пазара на труда, трудовата миграция и свободното движение на хора, социалната закрила, социалното включване, демографската и семейната политика, равните възможности и антидискриминацията.

МТСП изпълнява функциите на звено за контакт по Европейската мрежа по миграция, на национална точка за контакт на мрежата за интеграция на имигранти и др. Дирекция „Свободно движение на хора, миграция и интеграция” в МТСП е отговорен орган по Европейския фонд за интеграция на граждани на трети страни (2007 – 2013 г.).

В изпълнение на Националната стратегия по миграция и интеграция през 2008 г. към министъра на труда и социалната политика е създаден и функционира **Национален съвет по трудова миграция (НСТМ)**. В съвета участват представители на МТСП, МВНР, МВР, МОН, МИЕ, МРРБ, ДАБЧ, ДАБ, АЗ и ИА „Главна инспекция по труда”, на национално представителните организации на работодателите и на работниците и служителите, както и Националното сдружение на общините в Република България.

Основните функции на НСТМ са свързани с разработване и осъществяване на държавната политика в областта на трудовата миграция и включват:

- обсъждане и подпомагане изпълнението на политиката в областта на трудовата
- миграция;
- обсъждане и предлагане на актуализиране на Националната стратегия по миграция и интеграция;
- обсъждане приема на работници от трети държави, вкл. в рамките на двустранните спогодби и на годишните браншови квоти, само в случай на

ПРОЕКТ: „Надграждане на капацитет и създаване на активна платформа в подкрепа на политиката по интеграция на имигранти”

Договор за безвъзмездна финансова помощ № BG EIF 2013/01-05.01

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Европейския съюз чрез Европейския фонд за интеграция на граждани на трети държави

очертаване на реален недостиг на заявените специалисти на пазара на труда в България.

Министерство на вътрешните работи - Дирекция "Миграция"

Административният контрол върху пребиваването на чужденци и провеждането на миграционна политика в РБ се осъществява от дирекция „Миграция” към МВР. Дирекцията е специализирана структура за регулиране и контрол на миграционните процеси на чужденците, пребиваващи в РБ, и за административно обслужване на гражданите на ЕС, гражданите на държави-страни по Споразумението за Европейско икономическо пространство, гражданите на Конфедерация Швейцария, както и членовете на техните семейства. Дирекция „Международни проекти” в МВР е отговорен орган по Европейския фонд за връщане (2008 – 2013 г.).

Комисия за защита срещу дискриминация

Комисията за защита от дискриминация е независим специализиран държавен орган за предотвратяване на дискриминация, защита от дискриминация и осигуряване равенство свързани с расова и етническа дискриминация, както и дискриминация на основата на национална идентичност, гражданство и религия, да налага глоби и да дава препоръки на юридически лица и правителствени институции. Процедурите пред Комисията са безплатни и публични, решенията ѝ могат да се обжалват пред Върховния Административен Съд.

Национално сдружение на общините в Република България (НСОРБ)

НСОРБ участва в Националния съвет по трудова миграция към министъра на труда и социалната политика. Сдружението е единствената национално представителна организация на местните власти в България и обединява всички 264 общини. Към настоящия момент все още няма активно включване на общините в България в политиката за интеграция на имигрантите на местно ниво.

Неправителствени организации

Включването на гражданското общество в политиката за интеграция на имигрантите е от решаващо значение за нейния успех. Редица неправителствени организации в България имат дългогодишен опит и добри практики в разработването и прилагането на мерки за социална защита на имигранти: Българския Червен кръст, Българския Хелзинкски комитет, КАРИТАС – България, Българския съвет за бежанци и имигранти, Асоциация за интеграция на бежанци и мигранти, Съвет на жените – бежанки в Република България, Центъра за подпомагане жертвите на насилие – АСЕТ и други.

Обикновено въвеждащите програми в държавите членки на ЕС обхващат курсове по езика на приемащата страна, гражданска (социално-културна) ориентация и професионални курсове свързани с икономическата интеграция на мигрантите.

ПРОЕКТ: „Надграждане на капацитет и създаване на активна платформа в подкрепа на политиката по интеграция на имигранти”

Договор за безвъзмездна финансова помощ № BG EIF 2013/01-05.01

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Европейския съюз чрез Европейския фонд за интеграция на граждани на трети държави

Според ООП заетостта е ключов елемент в процеса на интеграция, основен за включването на имигрантите, за участието и приноса им в приемащите страни. За да се постигне добро съответствие между търсене и предлагане на пазара на труда, курсовете за професионална (пре)квалификация на имигрантите е добре да се планират въз основата на проучване на търсенето на пазара на труда. От изключителна важност за намирането на работа са и възможността за придобиването на уменията за търсене на работа - изготвяне на автобиография, търсене на работа в интернет, явяване на интервю и др. В този смисъл добра практика би било да се потърси партньорство между Регионалните бюра по труда и НПО. Целевата група биха били новопрестигнали имигранти, които имат много малко професионално образование и не владеят езика на приемащата държава добре. НПО прави “одит на уменията”, провежда обучение в съответствие с установените нужди и подпомага имигрантите да се сдобият с нужните документи за започване на работа. На имигрантите би могло да се предоставя и достъп до психологическо консултиране. След преминаването през този подготвителен етап, Бюрото по труда ги подпомага да си намерят работа в съответствие в техния профил. Добре е да се работи и проактивно с потенциални работодатели, като те се подпомагат да изготвят описанията на длъжностните характеристики за свободни работни места.

Важен елемент за постигане на успешна икономическа интеграция на имигрантите е и разработването и прилагането на анти-дискриминационни механизми и мерки на всеки етап от тяхната реализация. Например Регионални специализирани центрове биха могли да бъдат използвани за изясняване на уменията на имигранти и да помагат на общинските власти и на бизнеса да напасват уменията на имигрантите към нуждите на пазара на труда. Курсове за изясняване на уменията на имигранти могат да се провеждат и на работното им място. Въз основа на оценката на уменията, имигрантът получава сертификат за неговите/нейните умения, който би могъл да е наличен онлайн и да е на разположение на потенциални работодатели.

Работодателите подчертават, че имигрантите не трябва да остават твърде дълго извън трудовия пазар след пристигането си, за да останат близо до специфичния сектор на заетост и уменията им да не атрофират. Тъй като имигрантите може да се нуждаят от допълнителна подкрепа за адаптация към местния трудов пазар при пристигането си, инициативите, които дават възможност имигрантите да си намерят работа и в последствие да запълнят празнините или да доразвият уменията си чрез обучение по време на работата и тяхното надграждане, са особено ценни. Тези инициативи помагат да се избегнат изискващите много време периоди на образование и обучение. Макар да е необходимо и самостоятелно обучение, модулните курсове, които позволяват на имигрантите да надграждат своите умения по всяко време на годината, са също особено важни.

ПРОЕКТ: „Надграждане на капацитет и създаване на активна платформа в подкрепа на политиката по интеграция на имигранти”

Договор за безвъзмездна финансова помощ № BG EIF 2013/01-05.01

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Европейския съюз чрез Европейския фонд за интеграция на граждани на трети държави

Интеграцията на имигранти на местно ниво принципно е въпрос от компетенцията на управление на промяната. Ефективната интеграция на трудовите пазари зависи от подпомагането на имигрантите да се справят с резките промени в техния живот, като същевременно се осигури адекватно развитие на местната общност според промените в спецификата на населението и градоустройството. Докато местните жители трябва да мислят как да се справят с по-дългосрочни последици, мигрантите се нуждаят от ясни насоки, които да им покажат услугите, от които да се възползват, за да улеснят прехода си към новия живот. Това значи, че има нужда от добре координирани и достъпни услуги на местно ниво, отговарящи на различните нужди, или чрез традиционните или чрез специални лесни за мигрантите подходи, или чрез ‘обслужване на едно гише’, конкретно адаптиран за имигрантите. За съжаление големият брой различни участници на местно ниво, както и фактът, че услугите често се развиват ‘отдолу нагоре’, означава, че такива ясни насоки по-скоро не съществуват, а предлагането е фрагментирано, с ниско ниво на комуникация и координация.

От такава фрагментация следват различни усложнения. Липсата на комуникация между институциите, ангажирани с интеграцията може да намали способността на отделните райони да развият последователен стратегически подход. Организациите осигуряващи услуги могат да останат сравнително изолирани; по този начин се намалява тяхната способност да упътват имигрантите към друга релевантна подкрепа и нови възможности. Организациите, обслужващи имигрантите могат да изпаднат извън “учещите общности”, а обмяната на добри практики е важна за развитието на по-ефективни услуги. Освен това липсата на комуникация между организациите, ангажирани с търсенето и предлагането на трудовите пазари, е често явление. Имайки предвид скоростта на промените на местните трудови пазари, изключително важно е организациите да са наясно с най-актуалното търсене на трудовите пазари, така че да могат точно да насочват мигрантите към реалистични възможности за работа. Докато това може да изглежда достатъчно очевидно, организациите включени в предлагането (обучаващи институции, НПО) често оперират без актуална информация за нуждите на трудовите пазари, като предлагат общи съвети за трудовия пазар. Това може да доведе до излишно вторачване върху възприеманите ‘дефицити’ на имигрантите (лична увереност и умения за търсене на работа, например), а не до обучение на имигрантите да разбират и реагират правилно на местното търсене.

Мерките за повишаване на информираността на гражданите на приемащата държава са от ключово значение за намаляване на дискриминацията и промяна на погрешните разбирания за мигрантите, техните характеристики, брой и проблемите, свързани с техния престой. *Хората в новите приемни държави с малко имигрантско население трябва да научават за историите на имигрантите и за всекидневния, реален принос, който те дават. Освен мащабните кампании за повишаване на информираността, съществуват и малки инициативи на местно ниво, които също имат принос в изграждането на толерантно приемащо общество. Те повишават осведомеността чрез увеличаване на възможностите за участие в приемащото*

ПРОЕКТ: „Надграждане на капацитет и създаване на активна платформа в подкрепа на политиката по интеграция на имигранти”

Договор за безвъзмездна финансова помощ № BG EIF 2013/01-05.01

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Европейския съюз чрез Европейския фонд за интеграция на граждани на трети държави

общество. Овластяване на имигрантите чрез създаване на възможности за активно и равно участие в процеса на вземане на решения подкрепя тяхната интеграция, както гласи и ООП 9.

Включването на мерки за интеграцията на имигранти във всички публични политики (mainstreaming) е целта, формулирана чрез ООП 10: Включването на политики и мерки за интеграция във всички съответстващи сфери на политиката и нива на управление и обществени услуги, е ключов елемент в процеса на взимането на политически решения и тяхното изпълнение. ООП 6 също допълва идеята за това, че достъпът на имигрантите до институциите и обществените блага, до публичните и частни услуги, основан на равенство и без дискриминация е главно условие за по-добра интеграция.

Идеята на тези основни принципи е да бъдат адаптирани политики, които имат различно въздействие върху различните хора, така че да бъдат премахнати пречките пред равния достъп. В интеграционната практика на държавите членки на ЕС това се постига основно чрез създаването на специализирани структури на местно ниво и/или чрез механизми за улесняване на достъпа до услуги за имигранти. Като пример може да се даде:

- създаване на структури в публичните администрации *отговорни за разработване на информационни табели на български и английски език в съответния град; Информационни центрове - един централен информационен офис и други малки, разпределени по райони в областите; Интернет сайт на структурата, включващ подробно описание за дейността и функционирането му на най-разпространените езици; Телефон за информация – единен номер за страната и възможност за свързване с оператор, на който може да бъде получена информация; Брошури с информация за средностатистическите цени на основните продукти и услуги; заведения за хранене и развлечения.*
- *Да има служители в администрациите, които се за нивават с организиране на събития с цел запазване на културата на чужденците и популяризирането ѝ сред местното население.*
- *Организиране на безплатни курсове за изучаване на български език за чужденци. Освен изучаването на езика, в курсовете да бъдат представяни и българската култура и традиции.*
- *Да бъдат организирани безплатни курсове по английски език за служители на полицията, медицинския персонал и общинската администрация.*
- *Посредничество между работодателите и имигрантите за постигане на по-добра икономическа интеграция на имигрантите.*

Достъпът до **образование** е едно от най-важните човешки права и основен фактор в интеграцията на имигрантите в приемащите страни. Наличието на завършена образователна степен е условие човек да започне работа, да се самоиздържа и да се

ПРОЕКТ: „Надграждане на капацитет и създаване на активна платформа в подкрепа на политиката по интеграция на имигранти”

Договор за безвъзмездна финансова помощ № BG EIF 2013/01-05.01

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Европейския съюз чрез Европейския фонд за интеграция на граждани на трети държави

развива в обществото. Приетите общи основни принципи за интеграция акцентират върху този въпрос, като ООП 5 гласи „Мерките за образование са решаващи в подготвянето на имигрантите за успех и икономическа активност.”

Достъпът до **медицинска помощ** на чужденците в страната е регламентиран със Закона за здравето, Закона за здравното осигуряване и редица подзаконовни нормативни актове. Имигрантите в България имат равни права и задължения с българските граждани относно достъпа до медицинска помощ и здравно осигуряване в страната.

Важно условие за да се гарантира достъпа на имигрантите до образование е наличието на нормативна уредба, гарантираща техните права, както и подготвени преподаватели, които са обучени да работят в межкултурна среда.

Улесняване на достъпа до услуги за мигрантите се налага от различните им специфични нужди, които не са задължително единствено от културно и езиково естество. За целта добър пример може да бъде *изграждането на мрежа от социални посредници от бежанските общности за предоставяне на социално посредничество и осигуряване на социална адаптация на имигранти.*

ООП 7 поставя контекста за разработване на политики за жилищно настаняване в интеграционния процес: Честото взаимодействие между имигрантите и гражданите на държавите членки е основен механизъм за интеграция. Общи форуми, межкултурен диалог, обученията относно имигрантите и тяхната култура способстват за подобряване взаимодействието между имигрантите и гражданите на държавите членки. Политиките в тази област целят да осигурят равен достъп до пазара на недвижими имоти, който много често се характеризира с прояви на пряка и непряка дискриминация - завишен наем и депозит, изискване на ненужни документи, непризнаване на гарант, нежелание за продажба, даване под наем. Този проблем се задълбочава и от ограничените възможности за жилищно настаняване на социална основа.

Недостигът на ресурси е проблем, който оказва значително влияние върху ефективността на местните инициативи за интеграция. Тъй като НПО обикновено са сред първите ангажирани с предлагане на услуги за имигранти, често в тези организации проблемите по финансирането стават явни. Устойчивостта на финансирането на НПО е проблем за всички, като местните участници споделят не само за продължителни усилия за намиране или продължаване на финансирането, но и за ниско заплащане и дълго работно време, което може да доведе до отлив на персонал.

Предвид ограничените налични ресурси, ключов въпрос пред местните участници в интеграционния процес е къде е най-добре да бъдат насочени тези ресурси? Фактите сочат, че е необходим един относително фокусиран и интензивен подход за

ПРОЕКТ: „Надграждане на капацитет и създаване на активна платформа в подкрепа на политиката по интеграция на имигранти”

Договор за безвъзмездна финансова помощ № BG EIF 2013/01-05.01

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Европейския съюз чрез Европейския фонд за интеграция на граждани на трети държави

дългосрочна интеграция на трудовия пазар – по-евтини намеси, които не са специфично насочени към уменията и амбициите на имигрантите, и не са свързани с търсенето на местните трудови пазари имат по-нисък дългосрочен успех. Обаче, на локално ниво преобладават именно краткосрочните намеси. В частност, системите за управление на резултатите от реализираните финансиращи програми (с техния акцент върху бързите резултати) стимулират местните инициативи да съдействат за бърз достъп на имигрантите до работни места, което в крайна сметка може да доведе до краткосрочно участие на пазара на труда, като противовес на дългосрочна интеграция. Там където съществуват по-интензивни намеси, те са по-скоро ограничени по мащаб и водят до относително пренебрежим ефект върху цялостната интеграция на имигрантите на трудовия пазар.

За адекватна миграционна политика в тази област следва да се работи в тясно партньорство с всички заинтересовани страни в процеса, вкл. с медиите, от които до голяма степен зависят първоначалните нагласи в обществото относно приема на граждани от други държави. Пълноценното им интегриране в българското общество ще се постигне с помощта на местна власт, работодатели, синдикати и неправителствени организации в подкрепа на Общите основни принципи на политиката за интеграция на имигрантите в ЕС (ООПР11) за повишаване на капацитета на страните – членки на ЕС за събиране, анализиране и разпространение на информация по проблемите на интеграцията, включително и класифицирана по пол статистика, по един по-систематизиран начин. По-подробната информация и нейното открито споделяне между основните заинтересовани страни спомага за по-ясното демонстриране на приноса на имигрантите за развитието на приемащите общества. В тази област могат да бъдат изброени редица добри европейски практики за координация и сътрудничество между партньорите в интеграционния процес на всички нива. Например, в много европейски региони са развити териториални партньорства като механизъм за намаляване на изолацията на отделните участници в интеграцията, в подкрепа на иновациите и на организациите осъществяващи традиционните политики за приложение на интеграционни подходи. В Лондон много неправителствени организации в подкрепа на имигранти са координирани чрез по-широки партньорства, които обединяват различни социални и икономически партньори. Сдружението Renewal /Обновление/ в западен Лондон ангажира много партньори, като водеща и отговорна организация е голям местен работодател, Ealing National Health Service Primary Care Trust. Сдружението Renewal осигурява известна непрекъснатост в област характерна с краткосрочни финансиращи програми, като осигурява развитие на организационен капацитет. В Италия и Испания, Териториалните пактове за заетост също използват полезен механизъм за подпомагане на местните участници в процеса на интеграция за преодоляване на административните бариери и традиционното разделение на труда.

Отделните форми на интеграция – социално-икономическа, културна, правно-политическа – отправят към различни публични политики. Кратката реконструкция на

ПРОЕКТ: „Надграждане на капацитет и създаване на активна платформа в подкрепа на политиката по интеграция на имигранти”

Договор за безвъзмездна финансова помощ № BG EIF 2013/01-05.01

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Европейския съюз чрез Европейския фонд за интеграция на граждани на трети държави

моделите и политиките на интеграция показва, че няма единна и общоприета дефиниция и публична политика. Интеграцията се разгръща в пъстра палитра от политики и практики в широката гама от асимилацията до мултикултурализма. През последното десетилетие акцентът е все повече върху социалната кохезия и *изискването за интеграция*. Имигрантите трябва да се подготвят да живеят в приемното общество – и като научат неговия език, и като приемат либералните ценности.

Проведени емпирични изследвания от Центъра за изследване на демокрацията откриват сериозни дефицити в политиките и практиките за интеграция на ГТД:

- комуникацията между самите имигранти и институциите е изключително затруднена. Причините за това са многообразни, като на всяка цена трябва да се спомене езиковата бариера – новопристигналите имигранти не разполагат с никаква информация на родния си език или на друг език, който владеят.
- често пъти административните процедури са неясни и противоречиви, няма синхрон между различните институции.
- обратната връзка изглежда за имигрантите практически невъзможна – те нямат яснота защо при едни и същи условия и процедури на едни се отказва получаване на разрешително за пребиваване, други чакат с месеци и години, а трети решават необяснимо бързо този проблем. Неяснотата и несигурността, в която се намират гражданите на трети страни, поставя много от тях в безпомощно положение, а това е благодатна почва за развиване на корупционни практики. Същевременно, поставянето на много имигранти извън закона по чисто административни причини създава условия за престъпност.

В същите изследвания се обръща специално внимание на начина, по който публичният образ на имигрантите в България рефлектира върху тях. Дълбочинните изследвания на граждани на трети държави разкриват как тези митологизирани представи, които приемащото общество има за тях, им се отразяват. В това отношение най-голямата жертва се оказват чернокожите имигранти, които често стават обект на расистки посегателства. Но дори граждани на републики от бившия Съветски съюз, които отдавна живеят в България и говорят български език без акцент, споделят, че нагласите към тях са силно стереотипизирани и че изискванията към тях на работното място са много по-строги, отколкото към българските граждани.

Анализът на дълбочинните интервюта с представители на институции и експерти в областта на миграцията разкрива други страни на проблемите на информационното осигуряване на имиграционните мерки и политики и допълва картината, получена от качествените и количествените изследвания. Голяма част от представителите на институциите (особено тези на местната власт) са убедени, че нямат и не могат да имат нищо общо с политиките и мерките за интеграция на имигранти, въпреки че техните функции са определени в национални нормативни документи, включително и в НСМИ.

ПРОЕКТ: „Надграждане на капацитет и създаване на активна платформа в подкрепа на политиката по интеграция на имигранти”

Договор за безвъзмездна финансова помощ № BG EIF 2013/01-05.01

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Европейския съюз чрез Европейския фонд за интеграция на граждани на трети държави

Важно условие за изграждането на информационната среда за имигрантите е прецизирането на основните понятия, свързани с определянето на имигрантите, критериите по които се определят и категоризират, източниците и методите за регистрация на данните за тях. В изследователската практика на териториалната мобилност на населението се дефинират и използват различни дефиниции. При разработване на информационно осигуряване на националната политика по интеграция на имигрантите в страната трябва да се имат предвид:

- **Международните регламенти.** Общите правила за пребиваването на граждани на трети държави и техният статут в Европейския съюз са дефинирани в различни официални документи – Договор за създаване на Европейската общност, Директива (ЕО) на Съвета(2003), Зелена книга за подхода на ЕС към управлението на икономическата миграция (2005), Планът за политиката на държавите-членки на ЕС по легална миграция (2005), предстоящо въвеждане на „Синя карта” за висококвалифицирани чужденци и т.н. С цел да се създадат общи правила относно статистиката на миграцията, вкл. имиграцията в държавите членки на Общността между тях и трети държави, Европейският парламент и Съвета приеха Регламент (ЕО) 862/2007, в който са определени основните категории мигранти.
- **Националното законодателство.** Закон за чужденците в Република България, който се отнася след 1.01. 2007 г. само до гражданите на трети държави, Наредбата за условията и реда за издаване, отказ и отнемане на разрешения за работа на чужденци в Р България и Националната стратегия на Р България по миграция и интеграция и други регулационните механизми на държавата.

Като цяло проучването на ЦРД показва липса на систематизирана информация за имигрантите и особено за резултатите от провежданите политики и мерки за интеграция. Ограничен е и диалогът между различните институции, както и между тях и самите имигранти и неправителствените организации, които работят в областта на имиграционната политика. Забелязва се също така известна степен на недоверие между представителите на различни институции, понякога дори в рамките на едно и също ведомство. Изграждане на единна информационна система, свързана с политиките и мерките по интеграция на имигрантите в България се очертава като решение на много от посочените проблеми. Подобряването на информационното осигуряване на интеграционната политика на Република България не би могло да бъде ефективно без прозрачност и открит диалог между институциите, приемащото общество, неправителствения сектор и имигрантите.

ПРОЕКТ: „Надграждане на капацитет и създаване на активна платформа в подкрепа на политиката по интеграция на имигранти”

Договор за безвъзмездна финансова помощ № BG EIF 2013/01-05.01

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Европейския съюз чрез Европейския фонд за интеграция на граждани на трети държави

IV. ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

1. Владимирова, К. (съст. и ред.). Интеграция на имигрантите. Европейски политики и национални практики. Софтрейд, 2009
2. Грозданова, С. Някои резултати от проведените дискусии във фокус групите по региони. В: Владимирова, К. (съст. и ред.) 2009. Интеграция на имигрантите. Европейски политики и национални практики. Софтрейд
3. Европейска Комисия. Трети годишен доклад относно миграцията и интеграцията. Брюксел. 11.09.2007
4. Желязкова, А., Ж. Владимиров, В. Ангелова, М. Манчева. Аналитичен доклад за проблемите на нелегално работещите имигранти в България. С. Международен център за изследване на малцинствата и културните взаимодействия. 2008
5. Иванов, Л. България в ЕС е по-привлекателна за имигранти. В: Българите у нас и по света. Бюлетин на НССЕДВ към МС. Брой 1, 2008
8. Коцева Т. Нагласи към имигрантите живущи в България В: Крумов, К. и К. Ларсен (съст. и ред.). Миграционни процеси и предизвикателства на глобализацията. Бургас, 2009
9. Кръстева, А. (съст. и ред.). Имиграцията в България. С. Международен център за изследване на малцинствата и културните взаимодействия. 2005
10. MBMD. Проблеми на дискриминацията в заетостта, образованието, достъпа до стоки и услуги сред бежанци, имигранти и други групи чужденци в България. С. юли 2009
11. Томова, И. Различните – между стигмата и признаването. В: Фотев, Г. (Съст.). Европейските ценности в днешното българско общество. С. УИ „Св. Кл. Охридски”, 2009
12. Агер А. И Страмг. А (2008) Разбиране за интеграция: концептуална рамка. – Журнал за проучвания за бежанци.
13. Ентцингер Х. И Бизевелд Р. (2003) Сравнителен анализ за интеграцията на имигрантите. Ротердам: Университет Еразмус.